

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS

Stegne 7
1000 Ljubljana

info.box@akos-rs.si

Ljubljana, 13.1.2023

Zadeva: **Pripombe SOEK k predlogu novega Splošnega akta o storitvah dostopa do interneta in s tem povezanih pravic končnih uporabnikov**

Zveza: Objava na spletni strani AKOS z dne 2.12.2022¹. Sklicna številka: **0073-44/2022**.

Spoštovani,

v Sekciji operaterjev elektronskih komunikacij (SOEK)², pri Združenju za informatiko in telekomunikacije (ZIT) pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS) smo preučili predlog novega Splošnega akta o preglednosti in objavi informacij (splošni akt), ki ga je naslovni organ objavil 28.11.2022.

Kot smo opozorili že v pripombah k predlogu nekaterih drugih splošnih aktov, tudi tokrat ugotavljamo, da gre za pomanjkljivo objavo predlaganih sprememb brez ustrezne obrazložitve razlogov za spremembe v primerjavi s trenutno veljavnim splošnim aktom, ki ureja predmetno področje³. Nekatero določbo so še posebej nejasne in nepovezane s sprejemom novega ZEKom-2, zato bi za preučitev morebitnih bolj izvedljivih in bolj sorazmernih ukrepov nujno potrebovali posvetovanje ali vsaj obrazložitev. Pozdravljamo prizadevanje, da se v luči energetske krize išče način, da se obstoječe določbe splošnega akta prilagodi novim tehnologijam in sodobni opremi, ki omogočajo bolj fleksibilno in dinamično prilagajanje energetske porabe dejanskim potrebam uporabnikov storitev. V nadaljevanju predstavljamo konkretne predloge, ki bi na izvedljiv način dosegle zasledovani cilj. Poleg tega podajamo še predloge in pripombe glede ostalih novosti.

1. Predlagamo, da se spremeni besedilo v prvem odstavku 2. člena, 1. točka predloga, ker AKOS Test Net ni orodje ampak pripomoček, in naj se glasi tako:
AKOS Test Net je merilni in analitični pripomoček, potrjen s strani Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: agencija), ki končnim uporabnikom storitev dostopa do interneta omogoča izvajanje informativno ocenjevanje stanja zmogljivosti, tehnične kakovosti in transparentnosti internetne povezave.

Obrazložitev: orodje je namensko postavljen sistem za meritev pri temu je celoten sistem prilagojen in zasnovan za potrebe posameznega testiranja, AKOS Test Net pa je aplikacija, katera se namešča na različno uporabniško opremo in je delovanje odvisno od le-te. Zato

¹ <https://www.akos-rs.si/javna-posvetovanja-in-razpisi/novica/agencija-objavlja-predlog-splosnega-akta-o-storitvah-dostopa-do-interneta-in-s-tem-povezanih-pravic-koncnih-uporabnikov>

² Člani: A1 Slovenija, d.d., Telekom Slovenije, d.d., Telemach, d.o.o., HOT mobil, d.o.o., T-2, d.o.o.

³ Splošni akt o objavi informacij o veljavnih tarifah: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-0645/splosni-akt-o-objavi-informacij-o-veljavnih-tarifah>

v tem primeru ne moremo govoriti o orodju, s katerim se verificira delovanje omrežja, ampak o pripomočku, ki poda uporabniku informativno stanje o delovanju omrežja, ne zagotavlja pa eksaktne meritve.

2. Predlagamo, da se črta besedilo v prvem odstavku 2. člena, 6. točka predloga, ki se glasi »in se lahko zagotavlja izven vršnih ur.« Nadomesti naj se z », pri zelo visokih maksimalnih hitrostih (pritočna hitrost nad 120 Mb/s in/ali 30 Mb/s odtočna) pa je odstotek lahko tudi nižji, vendar absolutna minimalna hitrost v teh primerih ne sme biti manj kot 30 Mb/s (pritočna) in 5 Mb/s (odtočna).«

Obrazložitev: Predvidevamo, da je bila »izven vršnih ur« napaka, saj naj je ravno v vršnih urah načeloma težje zagotoviti običajno razpoložljive hitrosti, zato se običajno razpoložljivih hitrosti ne sme preverjati med vršnimi urami, predlagamo pa, da se v primeru FWBA dostopa izjema razširi tudi na čas delovanja omrežja v energetske varčnem načinu, kolikor je to uporabnikom transparentno predstavljeno skladno s tem Splošnim aktom. Zato dodajamo še nekatere predloge dopolnitev spodaj. Poleg navedenega je pri zelo velikih hitrostih na brezžičnih tehnologijah preveč rigidno zahtevati spodnjo omejitev zgolj v % od maksimalne hitrosti, saj (zlasti v vršnih urah) ob hkratnem vplivu drugih okoliščin, kot so neugodne radijske razmere, hitrosti zanihajo bolj kot pri žičnih povezavah. Tako npr. storitev z maksimalno hitrostjo 500 Mb/s ni pretirano degradirana, če hitrost pade na 100 Mb/s, čeprav je to manj kot 25 % maksimalne hitrosti. Zato predlagamo, da je v teh primerih najmanjša dovoljena minimalna pogodbeno hitrost izražena v absolutnem številu in sicer menimo, da je hitrost 30/5 Mb/s dovolj visok minimum, ki ob največjih obremenitvah še vedno zagotavlja dovolj kakovostno uporabniško izkušnjo za uporabnika. Treba se je zavedati, da je pri brezžičnih tehnologijah jamčenje konstantnih hitrosti že zaradi samih fizikalnih lastnosti in narave deljenja radijskih virov bistveno bolj omejeno kot pri žičnih tehnologijah.

3. V 7. točki istega člena pa namesto besedila:
»v primeru FWBA dostopa pa tudi izven časovnega okvira, ki je potreben, da omrežje preide iz energetske varčnega delovanja v optimalno delovanje«, predlagamo besedilo:
»in izven časa, ko omrežje deluje v energetske varčnem načinu«.

Med pojme v 2. členu pa se doda: »Energetske varčni način delovanja brezžičnega omrežja je energetske varčno delovanje baznih postaj ob izjemno nizkih obremenitvah, ki se samodejno prilagajajo potrebam po signalu, tako da omogočajo nemoteno uporabniško izkušnjo dostopa do vseh širokopasovnih storitev vsaj z minimalno hitrostjo.«

Obrazložitev: Med delovanjem baznih postaj v energetske varčnem načinu merjenje najvišjih hitrosti z orodjem AKOS Test Net ni ustrezno, saj se zaradi kratkotrajnosti meritve omrežje ne more dovolj hitro prilagoditi potrebi po signalu in tako ob meritvi pokazati dejanske hitrosti, ki je uporabnikom dostopna.

4. Dalje predlagamo, da se v drugem odstavku 5. člena med informacije, ki jih mora objaviti ponudnik v točki 3 za besedilom »čas in razpon vršnih ur« doda », v primeru FWBA pa tudi čas in območje, ko je omrežje v energetske varčnem načinu delovanja.«. V 7. točki istega člena pa naj se doda besedilo: »ter z navedbo območja, na katerem se uporablja energetske varčni način delovanja omrežja.«

Obrazložitev: Zaradi transparentnosti do uporabnikov predlagamo, da se podatki o času in območju energetske varčnega delovanja omrežja objavijo, tako da so lahko uporabniki s tem v naprej seznanjeni.

5. Predlagamo, da se 7. točka drugega odstavka 5. člena črta.

Obrazložitev: Konfiguracije posameznih baznih postaj in način planiranja mobilnega omrežja je poslovna skrivnost in z objavo kapacitete posameznih točk se lahko razkrijejo tudi konfiguracije in planiranje.

AKOS ima za namen informiranja uporabnikov o omrežjih posameznih operaterjev razvit portal <https://gis.akos-rs.si/> kjer lahko uporabniki dostopajo do potrebnih podatkov.

6. Z namenom zagotavljanja izjeme zaradi že pojasnjene neustreznosti meritev v času, ko omrežje za zagotavljanje FWBA dostopa deluje v energetske varčnem načinu, predlagamo, da se v četrtem odstavku 9. člena predloga za besedilom »vršnih ur« doda », v primeru FWBA dostopa pa tudi izven časa, ko omrežje deluje v energetske varčnem načinu.«
7. Predlagamo tudi, da se v tretjem odstavku 5. člena predloga doda stavek: », razen kadar gre za stalna tveganja, ki izhajajo iz mednarodnih standardov ali dobrih praks«.

Obrazložitev: V praksi se je pokazalo, da je izvedba temeljite analize potrebna samo v primeru uvedbe začasnih omejitev zaradi zaznanih tveganj, medtem ko za varnostne ukrepe zaradi stalnih tveganj, ki so standardni v industriji, niso potrebne posebne analize in elaborati.

8. Predlagamo, da se črta 6. odstavek 5. člena predloga, saj v praksi zahteva ni izvedljiva, ni pa niti jasno, kateri cilj se s to določbo sploh zasleduje. Težko si sploh predstavljamo, za kaj bi lahko bila potrebna ta določba. Ne gre za določbo, ki sodi v ta člen ali ta akt, niti ne gre za vsebino, ki bi bila predpisana z novim ZEKom-2, EECC ali TSM Uredbo. Kolikor se s tem meri na posamezne primere, ko so uporabniki potrebovali statični IP naslov za potrebe varnostnih kamer ali podobnih naprav, je to zagotovljeno s ponudbo tovrstnih naslovov in ni potrebe, da se za te primere uporablja dinamični IP naslov. IPv4 naslovnega prostora za mobilni in fiksni dostop ni dovolj, da bi vsak uporabnik lahko prejel edinstven javni dinamični IPv4 naslov, še manj pa za obdobje vsaj 30 dni – to bi bila dejanska izenačitev z javnim statičnim IPv4 naslovom. Iz tega razloga za mobilni podatkovni dostop do interneta uporabljamo CGN rešitev, ki uporabniku zagotavlja neomejen dostop do interneta z deljenim javnim IP naslovom po standardu RFC 1918. S to rešitvijo je zagotovljen tako Data Retention kot tudi zakonsko beleženje prometnih podatkov.

Vztrajamo, da se regulacija in zakonodaja na področju IPv4 protokola ne spreminja ter predlagamo, da se raje sistematično vpelje IPv6 protokol.

9. V 6. členu je bilo v četrtem odstavku dodano novo besedilo, ki se nanaša na vodenje evidence reševanja pritožb. Predlagamo, da se črta 2. točka četrtega odstavka, saj drugi parametri kakovosti niso predpisani dovolj podrobno – tako, kot je hitrost dostopa do interneta, in v praksi niti ni težav s temi parametri.
10. Predlagamo, da se **v celoti črta drugi odstavek 8. člena predloga** splošnega akta, ki določa, da ima končni uporabnik ne glede na določila prvega odstavka istega člena možnost odstopa od naročniške pogodbe brez plačila administrativnih stroškov predčasne prekinitve naročniškega razmerja oz. brez plačila drugih stroškov, razen če drug predpis določa drugače. Menimo, da je določba preveč ohlapna, zavajajoča, **poleg tega pa so z njo presežena pooblastila normativnega urejanja**, ki jih opredeljuje Uredba (EU) 2015/2120 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o določitvi ukrepov v zvezi z dostopom do odprtega interneta in spremembi Direktive 2002/22/ES o univerzalni storitvi in pravicah uporabnikov v zvezi z elektronskimi komunikacijskimi omrežji in storitvami ter Uredbe (EU) št. 531/2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (v nadaljevanju: Uredba), na katero se prav tako sklicuje predlagani splošni akt. Uredba namreč v prvem pododstavku četrtega odstavka 4. člena določa: *»Vsako bistveno stalno ali redno ponavljajoče se razhajanje med dejansko zmogljivostjo storitve dostopa do interneta glede hitrosti ali drugih parametrov kakovosti storitev in zmogljivostjo, ki jo navede ponudnik storitve dostopa do interneta v skladu s točkami (a) do (d) odstavka 1, pri čemer so ustrezna dejstva ugotovljena z mehanizmom spremljanja, ki ga je potrdil nacionalni regulativni organ, se šteje za nedoseganje zmogljivosti za namene uveljavljanja pravnih sredstev, ki so potrošniku na voljo v skladu z nacionalnim pravom.«* To pomeni, da naslovni organ v splošnem aktu za primere

nedelovanja ali slabšega delovanja storitev ne sme predvideti uporabe pravnih sredstev, ki niso že predvidena v veljavni zakonodaji, kot tudi ne določati njihove širše uporabe, kot je zakonsko opredeljena. Možnost odstopa od naročniške pogodbe v primeru nedelovanja ali slabšega delovanja storitev ureja 193. člen ZEKom-2, pri čemer je odstop od pogodbe zaradi nedelovanja ali slabšega delovanja storitev interneta mogoč po drugem odstavku navedenega člena (v primeru, da gre za paketne storitve). Za primere nedelovanja ali slabšega delovanja storitev, ki jih ni mogoče presojati po 193. členu ZEKom-2, pa je potrebno uporabiti ustrezna določila Obligacijskega zakonika. V kolikor bi naslovni organ v svojem splošnem aktu kot podzakonskem predpisu možnost uveljavljanja pravnih sredstev urejal drugače ali širše od zakonsko določenega, bi kršil načelo usklajenosti pravnih aktov iz 153. člena Ustave RS. Ustavno sodišče je večkrat tudi samo opozorilo na svojo dosedanjo presojo, po kateri (izvršilna) oblast ne sme izvirno urejati vprašanj, ki sodijo na področje zakonodajnega urejanja. Kadar zakonodajalec (izvršilno) oblast pooblasti za izdajo podzakonskega predpisa, mora v temelju sam urediti vsebino, ki naj bo predmet predpisa, ter določiti okvire in usmeritve za podrobnejše podzakonsko urejanje.

11. Predlagamo, da se prvi odstavek 9. člena spremeni:

»Bistveno stalno ali redno ponavljajoče razhajanje s pogodbo dogovorjene pritočne in odtočne minimalne in običajno razpoložljive hitrosti prenosa podatkov se ugotavlja z meritvami s pripomočkom AKOS Test Net in z drugimi strokovnimi meritvami«.

Obrazložitev: AKOS Test Net ni orodje ampak pripomoček. Zlasti v primeru spora o delovanju mora biti omogočeno, da se meritve opravijo s strokovnimi orodji na kraju samem, tako s strani operaterja kot s strani AKOS.

12. Predlagamo, da se 1. točka tretjega odstavka 9. člena spremeni:

»naprava oziroma računalnik, s katerim se izvaja meritev, mora biti z žično povezavo neposredno povezan na omrežno priključno točko, ki jo zagotavlja ponudnik (Ethernet LAN port modema oziroma usmerjevalnika, ki omogoča minimalno prenosno hitrost 1Gb/s)«.

Obrazložitev: Naprava ima lahko več portov, zlasti pri večjih hitrostih pa je pomembno, da je merilna naprava povezana z vsaj gigabitnim portom.

13. Končno predlagamo, da se za potrebe meritev večjih hitrosti in večje zanesljivosti ustrezno posodobi tudi aplikacija AKOS Test Net pred začetkom uporabe tega Splošnega akta, kot je to napovedano v Programu dela in finančni načrt Agencije za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije za leto 2022 (stran 68).

Glede na vse navedeno menimo, da je za predlagane spremembe potreben tehten premislek in posvet z zainteresirano javnostjo, kjer bi se preučilo možnosti v okviru javnega interesa in interesa končnih uporabnikov preden se sprejme neživiljenjske spremembe, ki bi na trgu utegnile povzročiti zmedo in materialno škodo ne da bi zares dosegle svoj legitimni cilj.

Za morebitna dodatna pojasnila smo na voljo.

S spoštovanjem,

Martina Ferjančič
Predsednica SOEK

Nenad Šutanovac, direktor
Združenje za informatiko in telekomunikacije pri GZS

